

Rozloučení do léta

Tak už je tady letní čas a pospíšil si slunečným, ale příliš suchým počasím. To, abychom nezapomínali na možné klimatické změny a vůbec další a další změny na naší planetě. Léto se už nemohlo dočkat až nastoupí plně vládu. Ani mnozí lidé se už nemohou dočkat až se uskuteční jejich letní sny - dny plné slunce, vlahé večery v přírodě nebo ve městě s hudbou a kulturou (v Brně třeba s autorským čtením v divadlech), neodkladné stavební a zahradní a chatové atd. práce, právě vhodné pro teplé dny, cestování a poznávání... inu - radost ze života... Všechno to svrchu psané jsou však božské velkorysé dary pro člověka, které nejsou samozřejmé a všechno může být i jinak.

Potřebujeme tedy všichni požehnání do léta a do každického času. Potřebujeme také všichni hodně pokory a vděčnosti za každý den života, kterýžto život je sám o sobě zázrak. Pokoru potřebujeme k uvědomění si, že nic není samozřejmé, žádný dar ani žádný den našeho přebývání na nám důvěrně známém a přece podivuhodném a vlastně záhadném světě. O počátcích světa - kosmu - veškerenstva uvažujeme v našich promluvách již podruhé (nyní v červnu v pátek 22. 6. - téma „Mýty a věda o vzniku světa“).

V červenci a v srpnu máme program jako obvykle, odpadají pouze středeční setkávání „Slunečnice“ (viz program na zadní straně obálky tohoto čísla časopisu).

Krásné léto bohaté na duchovní úrodu přeje

Jarmila Plotěná

Tvůrčí náboženství

V červáncích reformace

Anabaptisté, Servet, Švýcarsko a italští misionáři.

Na počátku 15. století prozařují první paprsky nové doby do temna katolické církve. Jsou to především myšlenky Wicklefovy a hnutí husitské. Lidé přestávali věřit, že nesmí přemýšlet o tom, čemu církev učí. Naopak, zákaz je přímo nabádal k samostatnému přemýšlení, zvláště ve věcech náboženských. Toto proudění vrcholí roku 1517, kdy katolický mnich Martin Luther přibil 95 thesů na vrata kláštera ve Wittenberku a tím oficiálně zahájil protestantskou reformaci.

Snahou reformace bylo: přiblížit křesťanství pravému učení Ježíše. Podle názorů reformátorů bylo nutno vrátit se k biblí, jakožto jedinému prameni učení Ježíšova. Tím byla zaměněna autorita církve za autoritu bible, která se stala vyšší autoritou než církev a její dogma. Přední myslitelé reformace seznali brzy, že na př. dogma o Trojici nesrovnává se s biblí. Luther sám neužíval rád slova Trojice; Melancton zastával názor, že Trojice není podstatnou věcí víry, ano i Kalvín, který nechal později upálit Serveta, že nevěřil v Trojici, na počátku své dráhy stavěl se proti učení o Trojici a o katolickém vyznání víry říkal, že by se spíše hodilo za text k písničce, než aby bylo používáno za vyznání víry křesťanům. Všichni tito vůdcové reformace se však zastavili na poloviční cestě a stali se dokonce velkými nepřáteli svobodomyšlnějších názorů, kterých před tím sami zastávali. Když bylo třeba stanovit vyznání víry protestantské, z dogmat církve římské bylo převzato vše, co se převzít dalo.

Byly to zvláště dvě rozhodující příčiny, které přiměly reformátory, aby upustili od svobodného nazírání v otázkách víry: hnutí anabaptistů a myšlenky Michaela Serveta. Hnutí reformační bylo podporováno hlavně německými knížaty. Bez jejich pomoci bylo by patrně nezdárně nad mocí církve římské. Často muselo vyhověti přání těchto příznivců. Hnutí anabaptistů, které sdružovalo hlavně prostý lid, vyznačovalo se nejen upřímným úsilím po náboženském životě, ale rovněž tak usilovalo o nový společenský řád. Stálo proti nespravedlivému mocenskému řádu, který byl zastáván a hájen německými knížaty, podporujícími hnutí reformační. Je pochopitelné, že reformátoři, aby si zajistili přízeň svých podporovatelů, postavili se proti hnutí anabaptistickému a odsoudili je.

Michael Servet byl v mnohém smyslu jedním z nejvýznamnějších lidí 16. století; jeho tragická smrt v boji proti Trojici staví jej do popředí jako prvního unitářského mučedníka. Narodil se r. 1511 v Tudele ve Španělsku jako syn královského notáře. Byl velmi nadaným a citlivým dítětem. Velice se jej dotýkaly boje, které vedl král Ferdinand a Isabella proti Maurům a Židům. Mocně na něho působilo, když se dozvěděl, že na 800.000 Židů muselo opustit Španělsko z důvodů náboženských, a že na 20.000 Židů a Maurů muselo zemřít na hranici pro víru.

Studiem bible objevil příčinu rozporu dosavadního učení a svobodomyšlných. Ve svých úvahách narazil na učení o Trojici. Byl pevně přesvědčen, že to je nejhlubší myšlenkový kořen, který brání zdárnému rozvoji křesťanství. Přednesl své názory a poznatky předním vůdcům reformace, totiž Oecolampadiovi (v Basileji roku 1530) a Butzerovi (ve Štrasburku). Byl však rozhodně odmítnut a jiným vynikajícím vůdcem reformace, Zwinglim, dokonce označen za kacíře a největšího nepřitele reformace. Servet však se nedal zastrašiti a záhy vydal latinskou knížečku „O bludech Trojice“ a za dva roky už vyšlo druhé vydání pod názvem „Rozhovory o Trojici.“ V nich dokázal, že učení o Trojici neshoduje se s biblí, ani filozoficky pak není možno Boha chápati rozděleného na tři osoby. Ideu Ducha Svatého považoval za směšnou. Knížečka se rozšířila ve Švýcarech, Německu, Itálii a všude vyvolala živé spory. Když se však dostala do rukou reformátorů, vyvolala odpor. Butzer řekl z kazatelny, že její autor by zasluhoval, aby byl čtvrcen a utopen. Z rozkazu Oecolampadia napsal pak Butzer Servetovi, aby se ze Štrasburku odstěhoval, jinak že neručí za jeho život. Aby Servet ušel pronásledování, odešel do Francie, kde se stal lékařem a odtud byl pozván do Vídně, kde jako lékař arcibiskupa ztrávil dvanáct klidných let. Byl požádán, aby redigoval nové vydání bible. Rád přijal. V předmluvě však poznamenal, že žalmy se netýkají předpovědí o příchodu Ježíše-mesiáš. Tato poznámka způsobila, že celé vydání bylo ortodoxními zavrženo a dáno na index. To přivedlo Serveta zpět k bojům náboženským. V té době stál v čele reformace Kalvín. Servet s ním navázal písemné styky a doufal, že Kalvín může napravit to, co dřívější reformátoři přehlíželi. Jejich korespondence byla z počátku velmi přátelská, ale když se Servet zeptal na jeho hledisko o Ježíši, posmrtném životě a království božím, a seznal, že Kalvín o ničem jiném nemluví než o Trojici, snažil se Servet jeho názory vyvrátit. Kalvín se rozzlobil a poslal Servetovi svou knihu „Zřízení církve“, o níž mluvil jako o pravém základu křesťanské věrouky. Servet ji pozorně přečetl, opatřil každé volné místo poznámkami a poslal ji zpět Kalvínovi. Ten byl na nejvyšší míru rozhořčen.

Když Servet viděl, že s Kalvínem nepochodil, rozhodl se napsati novou knihu, kterou nechal tajně tisknouti ve Vídni. V ní vytiskl také třicet dopisů, které obdržel od Kalvína.

Kniha byla poslána na knižní trh do Lyonu, ale někdo poslal výtisk Kalvínovi ještě před tím. Podle svých dopisů poznal Kalvín, že knihu psal Servet a upozornil ihned vídeňskou inkvisici na Serveta. Servet byl konečně usvědčen z kacířství a bez dlouhého soudu byl odsouzen na hranici. Jelikož však rozsudek mohl být vykonán teprve následujícího dne, postarali se přátelé Servetovi, aby prchl ze žaláře. Ve Vídni však bylo již ohlášeno, že bude pálen kacíř a proto inkvisitoři připravili panáka, kterého odvezli na hranici a upálili. Servet zatím prchal do Lyonu. Musel jít přes Švýcarsko. Přišel do Ženevy v sobotu a protože podle tehdejších zákonů každý občan musel v neděli do kostela, rozhodl se Servet, že si půjde poslechnout Kalvína. Ještě před kázáním však byl poznám a Kalvín se zapřísahal, že mu tentokrát neunikne. Dal jej zatknouti a Servet byl uvězněn. Celé týdny byl zavřen v nezdravé kobce, kde ochuravěl. Byl však pevně přesvědčen, že své stanovisko před soudem obhájí. Ale Kalvín proti němu vznesl mnoho lživých žalob a nepřipustil, aby se Servet mohl hájit. Po krátkém soudu byl vynesena rozsudek smrti, a 27. října 1553 s modlitbou na rtech odešel Servet na hranici, kde hrdinsky obětoval život pro své přesvědčení. Kalvín tím ukázal, jak daleko je vzdálen Ježíšova křesťanství.

Tak vyšlehl nový plamen kritického myšlení v náboženských dějinách. Je zajímavé, že tento skutečně svobodomyšlný směr se střetl především s těmi, kteří reformovali směr ortodoxní. Celý jejich omyl byl v tom, že jen zaměnili pochybnou autoritu církve za pochybnou autoritu bible, kterou si podle náhodných potřeb a názorů vykládali. Tito reformátoři uvázli na poloviční cestě, protože zůstali svým duchem v myšlení stejně autoritářském a stejně nesnášenlivém jako církev katolická, proti níž vedli reformaci.

Ale probouzející se svobodné a kritické myšlení nemohli zničit ani odsouzením anabaptistů, ani upálením Serveta. Tato hranice naopak osvětila mnohé a jiskry lepšího poznání přeskočily ze Švýcarska do celého světa, aby tam probudily nové pionýry svobodného myšlení.

Ve Švýcarsku byli soustředěni tou dobou někteří vynikající myslitelé italští, kteří prchli z Itálie před inkvisicí. Dříve než byli v Itálii vypátráni, tvořili tam náboženský kroužek, jehož hlavním rysem byla snášenlivost, kritičnost a touha po křesťanském životě. Všichni byli horlivými antitrinitáři (odpírači víry v Trojici). Mezi vůdci tohoto italského unitářského hnutí vynikal zvláště Bernardino Ochino, Alciati, Renato, Laelius Socinus a Francesco Stancaro, který zvláště se zasloužil o upravení půdy pro unitářství polské a sedmihradské. Na tyto vynikající myslitele měly myšlenky Servetovy veliký vliv. Švýcarsko byly bezpečnou zemí uprchlíků. Protože mluvili italsky, nikdo vlastně nevěděl, o čem ve svých shromážděních rokovali. Zatím se tu tvořila pozoruhodná skupina ducha unitářského, ve které klíčila seménka pozdějšího evropského organizovaného unitářství. Přece však se toto hnutí a jeho názory nedaly dlouho skrývat a jeden člen po druhém byl obžalován z kacířství. Biandrata unikl tím, že byl v čas povolán jako dvorní lékař na královský dvůr polský, kde připravil půdu i pro ostatní italské vůdce. Ochino, který byl ještě po nějakou dobu oblíbeným kazatelem v italském sboru v Ženevě, byl nakonec ze země vypovězen a po marném hledání vhodného domova odešel do Polska, kde se stal kazatelem protestantské církve. Byl však brzy vyštván od polských katolíků a našel útulek mezi moravskými novokřtělci, anabaptisty. Zemřel na Moravě ve Slavkově. Laelius Socinus, strýc Fausta Socina, o němž uslyšíme později, byl muž neobyčejně vzdělaný. Cestoval v Anglii, Holandsku, Německu, Polsku, v Čechách a na Moravě a všude měl velký počet

přátel, s nimiž rokoval o věcech náboženských. Stavěl se příkře proti odsouzení Serveta a byl obviňován, že napsal protest proti Kalvínovi a hájil veřejně Serveta. Svě náboženské úvahy pilně zapisoval, ale nedošlo k vydání, neboť zemřel v mladém věku (37 let). Tyto nevydané spisy staly se majetkem jeho synovce Fausta Socina, který byl zakladatelem polského unitářství, zvaného po něm socinianism.

Reformace byla velkou nadějí všech, kteří si přáli pravého křesťanství. Ale již prvních padesát let reformace ukázalo, že svobodnému smýšlení se kladou nepřekonatelné překážky. Sami reformátoři ukázali se málo křesťanskými a velmi málo snášenlivými. Svobodné hledisko náboženské bylo udržováno jen jednotlivci, kteří se vydávali v nebezpečí života, kdykoli se o svém smýšlení zmínili. Unitářství jako hnutí nemohlo se proto ještě v té době plně rozvinouti a bylo by patrně pro tu dobu úplně zaniklo, nebýti dvou zemí na východě Evropy, kde zákony dopřávaly protestantům větší svobody, a kde konečně unitářství našlo tiché místo, aby vyrostlo v mocné a vlivné hnutí. Těmito zeměmi bylo Polsko a Sedmihradsko.

K. Hašpl, Jar. Šíma

Moje cesta, Boží pravda i život náš...

Hvězdné nebe láká tebe
mě i všechny na planetě.
Shrneme to v jedné větě.
Hloubka i krása vesmíru
- ušitá je na míru.
Dokonalý je Stvořitel.

Věra Černá

Základy unitářské etiky

Etika je podle Akademického slovníku cizích slov nauka o mravnosti, o původu a podstatě morálního vědomí a jednání. Týž slovník uvádí jako druhý význam slova etika „soustava mravních zásad, morálka, mravnost“. Také slovník spisovné češtiny vykládá pojem „etika“ nejen jako nauku o mravnosti, ale také jako soustavu morálních zásad, morálku. Naproti tomu podle L. Klimeše představuje etika na rozdíl od morálky obsahový, motivační aspekt morálky. Arno Anzenbacher ve svém Úvodu do etiky užívá termínu „etika“ pro vědecké zkoumání morálních obsahů.

Lze tedy v referátu, který nemá ambice být přísně vědeckou prací, nerespektovat přesně hranice mezi oběma pojmy? Myslím, že ano a že to nebude na úkor obecné srozumitelnosti, a to tím spíše, že slovo „morálka“ má v obecném jazykovém povědomí jistý negativní nádech.

Ve všech náboženských tradicích nacházíme soubor základních etických příkazů. Nazvěme tedy tento stupeň etického vědomí etikou příkazů.

V dalším pojednání nebudeme přihlížet k prastarým náboženským tradicím, které z dnešního hlediska nemůžeme považovat vždy za etické.

Když srovnáme židovsko-křesťanské desatero, deset dobrých a zlých skutků podle buddhismu a Jamu - Nijamu známou z jógy, poznáme, že mají dosti podobného. Všechny zakazují zabíjení, krádeže a lži a upravují sexuální chování. Při bližším zkoumání však zjistíme, že stejná přikázání nemají vždy stejný obsah. Zatímco se v křesťansko-židovské tradici přikázání „Nezabiješ“ týká jenom lidských životů, buddhistický zákaz ničení života platí pro všechno co žije na této zemi. Nejširší platnost ze všech přikázání o nezabíjení má ahinsa, první bod Jamy. Znamená nejen nezabíjení, ale i neublížování, nepůsobení bolesti žádné žijící bytosti jak v oblasti tělesné, tak i v oblasti citů a mysli. A nejen to, znamená i vzdání se veškeré nenávisti a vyžaduje pěstování soucitu a přátelství. Je chápána jako nejdůležitější, základní článek Jamy a jako taková je uvedena na prvním místě.

Jaké jsou další rozdíly mezi jednotlivými desaterými? Desatero božích přikázání má na prvním místě čtyři přikázání o vztahu člověka k Bohu. Naproti tomu nijamu příkaz poslušnosti Išvarovi, Pánovi všech, kdo nedosáhli osvobození, končí. V buddhistických příkazech se pochopitelně o vztahu k bohu nemluví, zato si podrobněji všímají vztahů mezi lidmi. V oblasti řeči výslovně zakazují nejen lež, ale i pomlouvání, hrubá slova a prázdné tlachání. Jama-Nijama ještě přikazuje čistotu těla a mysli, studium posvátných textů a spokojenost, tj. přijímání lidí a událostí tak, jak jsou. Všechna tři desatera odsuzují žádostivost.

Všechna desatera přikázání, zákazů a příkazů či dobrých a zlých skutků jasným a srozumitelným způsobem vyjadřují, které činnosti a postoje byly uznávány za správné a žádoucí v době jejich vzniku v určité konkrétní společnosti. Jsou tedy stará dva a více tisíc let, ale svůj význam neztrácejí ani v současnosti.

Aby přikázání byla opravdu účinná, bylo nutné, aby za nimi stála nějaká nezpochybnitelná autorita, ať už autorita boží nebo autorita duchovního učitele. To vedlo některé náboženské myslitele k nároku na absolutní plnění božích přikázání.

Dvacáté století přineslo dvě významné etické soustavy, které mají některé společné rysy. Jejich autoři, dr. Albert Schweitzer a o šedesát let mladší XIV. dalajláma, si uvědomili, že náboženství má dnes vliv už jen na poměrně malou část obyvatelstva. Cítili, že je potřeba vypracovat etiku, která by se neopírala o konkrétní náboženskou víru, nýbrž byla zakotvena v hodnotách tohoto života. Nemůžeme se opírat ani o žádnou vnější autoritu, je zcela autonomní. Tento stupeň etického vědomí budeme nazývat etika postojů.

Nejprve se zmíníme o Etice úcty k životu od dr. Alberta Schweitzera (1875 - 1965). Základním pojmem jeho etiky je vůle k životu. Vůle k životu je tajemná a universální. Vědomí její universálnosti nás vede k pochopení a přijetí základního axiomu Schweitzerovy etiky: „Jsem život, který chce žít uprostřed života, který chce žít.“ „Z této věty vyrůstá mystika etického sjednocení s bytím,“ píše Schweitzer ve 2. díle své filosofie kultury.

Proč však A. Schweitzer, lékař a evangelický teolog, který je podle vlastních slov „křesťanství hluboce oddán“ zde hovoří o úctě a nikoli o lásce? Na to odpovídá v uvedeném díle takto: „Úcta k životu je širší pojem než soucit nebo láska. Zahrnuje nejen účast, kterou máme k takové vůli k životu, která trpí, ale i spoluprožívání radosti, touhy plně prožít svůj život a směřovat k dokonalosti. Tak jako v mé vůli k životu je touha po

životním pokračování a po tajuplném povznesení životní vůle, která se nazývá radost, ale také strach před zánikem a záhadným oslabením vůle k životu, což nazýváme bolestí, stejně je tomu s vůlí k životu všude kolem mne, ať už se vůči mně může nějak projevit nebo zůstává němá. Opravdu etický je člověk jen tehdy, když poslouchá naléhavý příkaz pomáhat všemu živému, jemuž může prospět, a přímo se hrozí mu škodit. Neptá se, nakolik si ten či onen život svou hodnotou zaslouží jeho účast, ani na to, zda a pokud vůbec je ještě schopen něco pociťovat. Život je mu svatý sám o sobě.

Schweitzerovi jde opravdu o každý život - nejenom o život lidský. Rozšíření etických zásad na zvířata a rostliny bylo v dvacátých letech minulého století, kdy etika úcty k životu vznikala, něčím zcela neobvyklým. Schweitzer je však přesvědčen, že dobrotivost ke všem živým tvorům odpovídá přirozenému citění člověka.

A. Schweitzer ovšem nemůže nevidět, že ve světě se jedna existence prosazuje na úkor druhé, jedna ničí druhou. Dochází tím k vnitřnímu rozdvojení vůle k životu. Avšak vůle k životu se může také projevat jako vůle, která se chce spojit s jinou vůlí k životu: „Když v blahém vědomí, že jsme jiní než svět, někdo druhý a já si vzájemně pomáháme jeden druhému rozumět a odpouštět, zatímco by jinak vůle jinou vůlí trýznila, je vnitřní rozdvojení vůle k životu překonáno. Zachráním-li nějaký hmyz z louže, byl to projev oddanosti životu a bylo překonáno seberozdvojení života. Kde se jakýmkoliv způsobem můj život odevzdává jinému životu, prožívá moje vůle k životu sjednocení s nekonečnou vůlí, v níž všechen život jedno jest.

Etika úcty k životu je nekompromisní. „Za dobro pokládá jen zachování a podporování života. Každé jeho ničení a poškozování, ať k němu dojde za jakýchkoliv okolností, oceňuje jako zlé... Nutí člověka, aby se rozhodl pokaždé sám, jak daleko může zůstat etickým a nakolik se musí podřídit nutnosti ničit a poškozovat život a tím se proviňovat. Schweitzerova etika je tedy etikou osobní zodpovědnosti.

Schweitzerův text o etice úcty k životu je prostoupen hlubokou vřelostí. Všude, kde mluví o tajemné všeprostopující vůli k životu a o oddanosti člověka životu a o síle těchto dvou principů, nemůže čtenář nevycítit, že oba tyto pojmy jsou velmi blízké pojmu Bůh.

Tenzin Gyatso Jeho Svatost XIV. dalajláma věnoval etice svou knihu *Etika pro nové milénium*, zájem o etiku však prostupuje všemi jeho spisy a přednáškami. Na rozdíl od A. Schweitzera, jenž vůli k životu chápe jako tajemnou sílu, vychází dalajláma z názoru, že všichni lidé - a všechny vnímající bytosti vůbec - chtějí být šťastné a vyhnout se utrpení. A všichni na to mají stejné právo. „Žít šťastný život je velmi důležité. Jsou-li lidé šťastní, dokáží vytvořit šťastné rodiny a šťastnou společnost. V takové společnosti je pak snazší udržet si pozitivní mentální postoj... Proto jsou ty základní lidské vlastnosti, které mohou váš život naplnit štěstím, velmi důležité,“ řekl dalajláma ve své přednášce *Etika nového tisíciletí*, proslovené v Praze dne 18. října 2000. Základní lidské vlastnosti, které vedou člověka k šťastnému životu, mají jedno společné: určitou úroveň zájmu o blaho ostatních. Jsou to láska a soucit, trpělivost, tolerance, odpuštění, spokojenost, smysl pro odpovědnost, smysl pro harmonii.

Lze zájem o blaho ostatních zdůvodnit? Lze, když si uvědomíme, že všichni se vzájemně velice potřebujeme. Čím je společnost technicky vyspělejší a dělba práce rozvinutější, tím jsme jeden na druhém závislejší - a tím méně si to uvědomujeme. Vědomí naší spolupatřičnosti s lidským společenstvím je ještě posilováno myšlenkou vzájemné

souvztažnosti a propojenosti všeho, co ve světě existuje. „Pochopíme-li vzájemnou propojenost věcí uvidíme, že vše, co se nám děje, včetně stavu naší mysli, je ve skutečnosti výsledkem celé řady různých příčin. A nakonec si uvědomíme, že ať jsou vnější podmínky jakékoliv, je náš mentální stav vždy tím nejpodstatnějším, určujícím momentem.

Fakt, že jsme všichni lidskými bytostmi odmítajícími utrpení a toužícími po štěstí, znamená, že jsme schopni rozvíjet soucítění. Slovo, které v buddhistických textech označuje tuto nejvzácnější lidskou vlastnost, bývá do češtiny překládáno slovem „soutít“. Je to velmi nepřesný překlad. Skutečný význam tohoto slova spočívá v respektování druhého a pochopení, že je v podstatě stejný jako my. „Znamená lásku, náklonnost, laskavost, zdvořilost, velkorysost ducha a srdečnost... Na druhé straně neznamena „lítost“ jako slovo „soutít“. Není tu žádný význam blahosklonnosti. Soucítění je také důležitým hodnotícím prvkem, „neboť nemáme žádné prostředky, jak rozlišit mezi dobrem a zlem, pokud nevezmeme v úvahu pocity druhých lidí a jejich utrpení... Etický čin je takový čin, který nenarušuje prožívání či očekávání štěstí ostatních.

Jsme ale vždy schopni poznat, že náš čin opravdu nikoho nepoškodí? Můžeme být přesvědčeni, že konáme správnou věc - zejména když jednáme v zájmu tzv. „nadosobní odpovědnosti“ - a přitom učinit něco zcela neetického. Nebo se situace vyvine takovým směrem, že zvrátí důsledky dobře míněného činu v pravý opak. Ani nejlepší kormidelník nemusí dovést svou loď do přístavu, je-li bouře příliš silná.

Co tedy s konečnou platností určuje morální hodnotu našich činů? Je to celkové rozumové i citové naladění člověka, stav našeho srdce i mysli, který aktivně motivuje veškeré naše jednání, záměrné i bezděčné. Tibetština má pro toto motivující naladění slovo „kunlong“. Je-li kunlong dobrý, bude naše jednání etické. Všichni přece víme, jak rozdílně reagujeme na tytéž podněty, jestli jsme smutní, rozlobení, nebo naopak klidní, radostní a spokojení. „Cílem duchovní, a proto i etické praxe je transformace a zdokonalení „kunlongu“ jedince... Duchovní praxe představuje jednak jednání v zájmu lidí, jednak transformaci vlastní osobnosti tak, abychom měli větší předpoklady jednat takovým způsobem.

Na čem postavíme unitářskou etiku? Na nějakém moderním desateru přikázání? To by neodpovídalo naší náboženské společnosti, v níž je nejvyšší autoritou osvícený rozum a probuzené svědomí. Nám je daleko bližší etika postojů, etika vlastní zodpovědnosti. Navíc je i spolehlivější. Je-li člověk unaven, zmaten nečekanou situací či jinak oslaben, bude reagovat spíše spontánně, než aby si hned vybavil naučená, byť uctívaná přikázání. Úkolem unitářské etiky tedy je, vypěstovat takový postoj k lidem a k přírodě, který by vedl k spontánnímu etickému jednání.

Unitářství už od svého vzniku zdůrazňuje bratrství a rovnoprávnost všech lidí, jak to vyplývá z unitářské víry v boha imanentního i transcendentního. Např. br. Čapek píše: „Ale kdykoli chci jen pravdu a dobro... tu je Bůh ve mně, který podobně je také ve všech ostatních lidech.“

Stejně hluboko jako myšlenka rovnosti a bratrství je v unitářství zakořeněno i přesvědčení o vzájemné propojenosti všeho bytí, tedy i naší sounáležitosti s naším světem. K tomu říká br. Čapek: „K škodlivým vlivům, které zdržovaly pokrok lidstva, patří víra, že je na světě něco, co by mohlo být ode všeho ostatního oddělené. Není jedině

bytosti ani věci ani síly, která by byla i jen myslitelná odděleně. Všechno je jedno s druhým tak nerozlučně... Není člověka, který by byl myslitelný bez jiných lidí. A není jediné buňky v našem těle, kterou by neprochvíval život všem společný.“

Vědomí naší stejnosti s ostatními a spolupatřičnosti do téhož světa nás nutí hledat upřímný vztah ke všem lidem. Víme také, že příroda zde není pouze jenom pro člověka, o tom píše ve svém referátu br. Mikeš. Ale v etice postojů nestačí si nějakou pravdu jenom pamatovat. Musíme ji zabudovat do svého vědomí, pochopit ji hlavou i srdcem a zařadit ji do svého hodnotového systému, a tak si vytvořit postoj, na jehož základě budeme spontánně jednat. „To není snadný úkol, a ti, kteří jsou nábožensky založeni, musí pochopit, že zde není žádné požehnání či zasvěcení - pokud bychom je mohli obdržet - nebo nějaký mystický či magický vzorec nebo mantra či rituál - pokud bychom ho mohli odhalit - který nám může umožnit dosáhnout okamžité transformace. Přichází to kousek po kousku, stejně jako se budova staví cihlu po cihle. Čtenář by rozhodně neměl předpokládat, že tady hovoříme o pouhém osvojení si vědomostí. Není to dokonce ani otázka přesvědčení, které může přijít prostřednictvím takových znalostí. To, o čem hovoříme, je získávání zkušeností ctnosti prostřednictvím trvalé praxe a přivykání, takže se stane spontánní. Zjistíme, že čím více rozvíjíme zájem o blaho ostatních, tím snadněji se stává konat v zájmu ostatních. Jak si zvykneme na nutné úsilí, boj o udržení se sníží. Nakonec se stane naší druhou přirozeností. Ale nejsou tu žádné zkratky, říká ze své zkušenosti dalajláma.

Jaká budou kritéria morálního chování? Podle Karla Hašpla je nacházíme například v Bibli. „Čtete-li pozorně Nový zákon, studujeme-li pozorně učení Ježíšovo, najdeme tam klíč k posuzování dobrého a mravného. Klíčem je především správný a pravdivý vztah člověka k člověku.“ Dalajláma stanoví jako základní ukazatel morálního jednání stav srdce a myslí jednáčím v okamžiku jednání, „kun-long“. Je-li tento stav dobrý, cítíme-li zájem o druhého člověka a upřímně chceme mu prospět, jsou naše činky etické. Proto je důležité si svou vnitřní motivující náladu vypracovat.

Úsilí o toto naladění má dvě strany. První „stranou mince“ je snaha o odstranění škodlivých emocí, jako je sobectví, nastřádaný žal a strach, hněv, nenávisť, žárlivost apod. Tyto a ještě další zábrany na cestě k nejvyššímu štěstí, vnitřní svobodě, vyrovnanosti a dobrým náladám uvádí N. F. Čapek v článku Odstraňujeme duševní zábrany. Také dalajláma věnuje ve svých pracích hodně místa odstraňování bolestných neboli rušivých emocí, což jsou zejména hněv, zášť a žárlivost: „...transformace srdce a myslí tak, aby naše činy byly spontánně etické, vyžaduje, abychom své úsilí o ctnosti učinili jádrem svého každodenního života. Je to proto, že láska a soucit, trpělivost, štědrost, pokora atd. se všechny navzájem doplňují. A protože je tak obtížné vymýtiti bolestné emoce, je nutné, abychom si přivykli na jejich opaky ještě dříve, než negativní myšlenky a emoce vzniknou,“ říká dalajláma ve shodě s br. Čapkem, který už r. 1928 napsal: „Hlavní zásadou praktického zradostňování života je: odstraňuj denně vše, co zesmutňuje, pěstováním stavů opačných, neboť láska vyhání hněv, radost vyhání smutky a přejnost zapuzuje závist.“

Druhou stranou mince je cvičení se v tom, abychom dokázali umisťovat svoje zájmy mezi zájmy ostatních - nikoli nad ně. „Čím více dokážeme rozšířit své hledisko, aby zahrnovalo vedle našich zájmů i zájmy ostatních, tím bezpečněji vybudujeme základy

svého vlastního štěstí,“ píše dalajláma. Podobně soudí i N. F. Čapek: „Ale čím více paprsků lásky ze sebe k druhým vysílá, tím více své „já“ rozšiřuje, širšími oblastmi sympatií je spojuje a tím více zakouší jednotu veškerenstva.“

Cesta vědomé vlastní transformace ve spontánně etickou osobnost je mnohem těžší než cesta poslušnosti příkázání. Není však neuskutečnitelná. Jak po ní jít, nacházíme v díle N. F. Čapka: „Člověk, který ví, jak chtít a opravdu chce, může si volit stav mysli, jaký má nejraději a který nejblahodárněji působí na jeho tělo a duši i na jeho okolí... Ovládnutí nálady není věcí okamžiku. Je to stav, který stále vytváříme. Jedním z nejlepších prostředků k ovládnutí nálady je, hodně často sám do sebe se vnořit. Utišit se v sobě.“ Relaxaci br. Čapek doporučuje jako lék i na vady charakteru. „Představujme si jasně a co nejpodrobněji ideál, jaký jsme si zvolili. Živě se vpravujeme představivostí do různých okolností života, jak si v nich počínáme jako noví lidé přetvoření, přerození, se znovu zorganizovaným životem.“ U bratra Čapka, v jeho člancích a zejména v jeho knize K slunnému břehu najdeme mnoho podnětů, jak se zbavit špatných návyků, předsudků a strachů a stát se svobodným a tvůrčím člověkem.

Nás unitáře nespojuje společné vyznání víry, ale společná touha být lepším člověkem. K tomuto cíli nám dává unitářství mnoho inspirací.

Jiřina Chudková

Působení archetypů

Okultní procesy, když mluví ve vánku šelesty prvních lístků, chvějeme se touhou po oblacích. Vymršťujeme se jako divoký kuň ze sedla nezkrotné ekonomie plenící duši a v lůně konstelace hvězd objímáme astrální prostor tvůrčí energie. Astrální plátno zachycuje archetypické obrazy dějin, dějů, které vztyčené vzhůru k nebesům obracejí stinné stránky světa, aby je prosvítlo slunce. Vzlétáme za světlem v rozevlátém tanci, aby posvěcený okamžik nevyprchal...

Voláme do prostoru astrálních obrazů, ptáme se andělů, odkud přichází vzosné útvary tvořivého ducha?

Dle C. G. Junga jsou archetypy - praobrazy, nositelé nebeského světla, strukturovaná forma astrální (planeta země po zodiak), kdy pro nás běžně neviditelné jsou vryty praobrazy dějů světa s archetypickou souvztažností k astrologickému zvěrokruhu (psychologická astrologie). I planety představují archetypická ohniska síly, již si nejsme většinou vědomi. Jelikož archetypy jsou neviditelnými faktory obsaženými a působícími v naší psyché, je třeba si uvědomit na jakých úrovních dochází k jejich vyjádření. V rámci astrologie jsou archetypické situace vyjádřeny symboly. Zásluha C. G. Junga spočívá v tom, že nevědomé procesy, včetně podvědomých, mohou být zpřístupněny natolik, aby byly uspořádány a nepůsobily neurózy.

Archetypální symbolické obrazy jsou obsaženy ve hvězdách, vyzařují do lůna země, vynořují se ve snech, či bezděčně ve dne - instinktivně, tušeně, aby se vynořily z nevědomí a zase do něj ponořily. S tím souvisí duševní proces, kdy bezděčně dochází k chorobným, agresivním nemocným výpadům. Kolektivní nevědomí působících archetypických obrazů jednání může být zvládnuto individuálně snahou o poznání neviditelných siločar archetypů - energetických impulsů.

C. G. Jung doložil matrice - vzorce astrální, které ovlivňují naši psychiku, naše chování instinktivně (Pattern of behaviour). Můžeme si i uvědomit, jak vznikají naše psychické komplexy - naladěné a zbarvené stínově až do černa - vnitřním rozpolčením pocházející z archetypální rozladěnosti, disharmonie. Rozladění, rozpolcení psychicky, zdeptání depresí klesáme dolů tím, že se odvracíme od pohledu vzhůru k nebeským sférám a volíme konstelace nihilismu - odvrácením se od božích zákonitostí vnitřní harmonie. Proto je třeba odhalovat své skryté nevědomé (podvědomé) vnitřní pochody, objevit své pozitivní vnitřní Já - ovládající nižší já - živočišné přirozenosti. Ptáte se - je možné, aby veškeren náš osud byl skryt ve hvězdách, v archetypálních vzorcích chování vyzařujících z hvězd? Je nám znám význam vlivu horoskopu, leč souběžně i duševní postoj člověka, jeho etický vektor a vůle? Ano, velmi rozhodující je stupeň vědomí duševně duchovního, nakolik je schopen vytušit působení světla astrálně (astrologického) energetického pole, nakolik jsou oboustranné impulzy synchronizovány pozitivně - ve smyslu odstraňování komplexů a duševních ne - mocí. Astrální projekce zahlcená obrazy Krásy a ošklivosti, neb zodiakální pole je astrální prostor dialektický a zasáhnutí negativního archetypu lze přirovnat k vystřelenému šípu vůle, sebeovládání.

Má pravdu B. Romankieczová zabývající se celoživotně psychologií C. G. Junga (přednáší na Institutu C. G. Junga ve Stuttgartu), když tvrdí: „astrologický dvanácterník je systémem stále se opakujících zkušeností lidského života?“ Jsou hvězdy navigátory? - či spíše symboly životních procesů? Zvěrokruh odkazuje svým kruhem dvanácti znamení na vyšší božská jsoucna (řecké „zodion“ označuje oduševnělou bytost, oduševnělost, která dělí božské pláně od astrálně planetárních). Je jisté, že nebeské jeviště je osnovou tajuplných siločar božských energií vyzařující od Božího trůnu. Záleží na nás, jaký impuls - zda pozitivní či negativní vneseme do souvztažnosti sfér světelně astrálních a zejména božích, neb dochází ke komplementárnosti duality impulsu a přijímání.

A jelikož život duše člověka je součástí velkolepého díla Prozřetelnosti stvoření, měli bychom při našem putování pozvednout oči k Duchovnímu světu nebes, který ohodnocuje šlechetné skutky našeho života.

Přes veškerou poezii hvězd, která nás oslovuje záblesky naděje, buďme si vědomi slov křesťanského otce Origena - „Nevědomí hlupáci planety poslouchají, zatímco moudří je ovládají...“ - Pročež lesk a sláva božské vědy astrologické vyjadřující svým seskupením (konstelací) znamení doby - sestupování Trůnu Boží milosti - je pochopena v duchovní realizaci duše - prokazující spravedlnost, čestnost, střídmost, spokojenost, spokojenost s málem, touhu po vnitřním pokoji a opravdové lásky odvracející se od hanebné lásky k penězům - od neřestí - abychom mohli patřit na Boha až do konce času, kdy se zrcadlo bytí rozpustí do duchovní Jednoty s Nejvyšším, v řetězci pospolitosti v Duchu světla a lásky.

Miluše Šubartová

Za trochu lásky...

Opět se mi potvrdila pomíjivost hmoty. Ukradli jí pouhých 40 tisíc. Pro mě nepředstavitelné peníze. Takovou částku jsem snad pohromadě ještě neviděla, natož abych ji měla v peněžence. Mnozí nosí mnohem větší obnosy a vůbec jim to nepřijde. Čím

víc mají, tím víc chtějí. Honí se za pozlátkem, za bohatstvím, za hmotou. Mnohdy zapomínají doopravdy žít, nedokážou vnímat krásu přírody, vůni květů, romantiku zapadajícího slunce.

Za to já si žiju blaze. Zbyla mi koruna a padesát haléřů. Nic neřeším, užívám si sluníčka, sbírám bylinky, vyběhnu jen tak se psem na polňačku, prostě pohoda. Stejně si za peníze všechno nekoupíme. Ani nemůžeme - lásku tu opravdovou v žádném případě. To na čem lpíme, o to přicházíme. Pro naše pochopení, uvědomění, oduševnění, poučení.

Nejdůležitější je milovat a mít kolem sebe ty správné lidi. Často si vzpomenu na e-mail od své kamarádky. Tam kam vstoupí láska, přichází i úspěch a peníze. Člověk nemůže mít všechno, stačí od každého trochu. Jen té lásky není nikdy dost. Té je třeba co nejvíc - celý vesmír lásky. Cokoliv nám mohou vzít, jen lásku ze srdce nám nikdo nevezme. Neřekl už to někdo nebo mě to zrovna napadlo?

Renata Šťastná

Snímky Renaty Šťastné se můžeme ještě vrátit k letošní Květinové slavnosti

Květinová slavnost aneb naše malá svatba

Měsíc červen zahájil svou vládu, byl na začátku svého putování. Jednička je vždycky jedinečná, zrovna jako ten den, kdy jsme přijeli na Květinovou slavnost. Brali jsme to jako naši malou svatbu, jako zatím náš nejkrásnější den, co jsme spolu.

Milé přivítání, omamná vůně květin, působivá hudba, procítěná recitace, pozitivně naladěné lidi. Vždyť unitáři jsou zastánci zásad spravedlnosti, tolerance, svobody a lidského přístupu. Seděli jsme přímo naproti oltáři v Paláci šlechtičen. Drželi se za ruce a měli pocit, že navždy patříme k sobě. Nebyl to jen pocit, bylo to utvrzení toho, co jsme dávno věděli. Užívali jsme si každého okamžiku vzájemné blízkosti. A když jsme si vybrali ze společného koše květiny - slunečnici s růžovou růží - bylo to zpečetění našeho vztahu. Nekonečné světlo lásky rozlévalo se v našich srdcích a my věděli, že už to tak zůstane. Nejvzácnější na světě je milovat a mít kolem sebe ty správné lidi. Bohu díky za to!

Renata Šťastná

Hymnus květin...

Tajemství kaple probouzí paměť stvořených květů
horoucí touha v éterném objetí pěje hymnus
sestupující s nebes o kráse vonících kalichů
vstříc svátečnímu okamžiku...

Před vítáním květů rozžehni lampu svou -
když vcházíš před oltář
Tajemství jara vzkříšení nesená na křídlech andělů
zrozené opojení snů zplozených na lukách éterných -
Slastné naléhání lásky Spasitele,
který květy zasubuje tajnosnubně...

A spása na dotek, kdy starý Adam umírá -
kdy Kristus - Adam duchovní k věčné spáse vyzývá -
liliový květ oblažuje Boží dech

Růže jsou dary mysteria tvůrčích snů,
ze zahrad kosmických prší barvami
v paprscích duhových,
zdobná krása květů žehná životu...
A květomluvu doprovází harfy tón
slunečnic, jasmínů, narcisů a kopretin
Svěcení magnolií žehná archanděl Rafael -
Už neznáš zmar - jarem jsi okouzlen
probuzen na řadrech kosmické přírody.

V jednotě bytostí vesmírných
kráčíme po pláních pozemských
v plodnosti květů láskou rozkvetlých -

A s časem andělů kalichy květů svádivé
nás okouzlují zrcadlem astrálu
v němž Boží dotek zve k duchovní hostině...

A duším spřízněným vyzvání zvon k oddání
pak polibek otevřeným studánkám vonícím zpěvánkám
v nichž sféry nebeské se shlížejí...

Rty mystiků modlitbu šeptají
o kráse květů v Boží zahradě
polibky roztoužené s doletem voňavého dechu -
o kráse tvarů pěje Logos vesmírný.
Hvězdami květů září láska Božího stvoření

**kdy kontemplované svazky svatební nebes se zemí
nás v hymnus květin sblíží...**

**Vyber tu, která tě něžně osloví
v kytici vázané v duchovní jednotě písní Univerza.**

ing. Miluše Šubartová

O příčině a následku aneb o svobodě nesvobodných

Následující věty se budou točit kolem zákona karmy, jinak o zákonu hovořícím o příčině a následku. Je otázkou, zdali je i jeho zastánci zcela správně chápán a přijímán. Povrchním odkazem na něj lze totiž „objasnit“ - „neobjasnit“, případně zamížit, téměř všechno.

Je faktem, že o zákonu karmy se hovoří především ve východních náboženstvích a filozofických směrech a velmi úzce souvisí s reinkarnací. Zákon karmy rozhodně zapadá do mozaiky světa lépe, než na západě běžná představa nahodilosti. (Čirou náhodou se narodí postižené dítě – že by se jen tak příroda spletla? A jak může vysokoškolsky vzdělaný vědec, hledající zákonitosti v různých jevech v našem světě, s klidným svědomím prohlásit, že v jeho žití došlo k tomu a tomu zcela náhodou?)

Nejspíše tyto fenomény karmy byly hojně publikovány i v textech bible, než se mocným tehdejší doby znelíbily a přičinili se, aby byly vypuštěny. Ale přesto se i tak tam najdou pasáže, které na zákon karmy odkazují. Může to být i ono známé zub za zub a oko za oko, ale k vysvětlení fungování karmy příliš nepřispívá. Pozoruhodné je vyjádření Ježíše, když praví: nevyjdete odsud, dokud do posledního haléře nezaplatíte. Příklad splacení je ale na hony vzdálený věčnému zatracení nenapravitelných hříšníků a na druhé straně nanebevzetí tzv. Božích oblíbenců či vyvolenců.

Jsou tací, co mají natvrdo v mysli zafixováno, jakoby karma se utvářela jaksí jenom v pradávných dobách. To že probíhá a splétá se každým okamžikem jim uniká. Jeden příklad za mnohé: advokát, který se měl dle závěti a odkázanému majetku postarat na dožití o jednu starší paní, jinak sestru pořizovatele závěti, se však nehodlal spokojit jen s polovinou domu a autem nádvakem. Různými úskoky a podvody se rozhodl získat další prostředky a to hned. Zmíněná paní byla v krátku oškubána hůř než slepice. Když si stěžovala sousedce, dostalo se jí výroku, že se musela v některé minulé inkarnaci dopustit něčeho hrozného.

Možná ano, možná skutečně splácí takto nějaký dluh z minula. Ale co když ne. Každý člověk má možnost v kterémkoli okamžiku si vybrat činit skutky dobré nebo zlé. Vždy však nese důsledky svého jednání, rovněž však mluvení, myšlení a cítění. Takto vyvolaná energie se vrací zpět k původci.

Je docela možné, že dotyčný pán se rozhodl využít příležitosti ke svému obohacení a své současné jednání bude muset srovnat v budoucím čase. Mimochodem už teď seděl ve vyšetřovací vazbě za další podvody vůči jiným obětem a i kdyby se mu podařilo díky jeho současným stykům a známým uniknout spravedlnosti lidské, karmickému vyrovnání

se nemůže vyhnout - nejspíš prožitkem obdobné situace jakou sám vytvořil. Cest k vyrovnání je jistě bezpočet a vůbec to nemusí být dle primitivní představy vyrovnání stejného stejným - zub za zub a oko za oko. Vzpomeňme jen jak Milarepu jeho Mistr Marpa nutil tvrdě pracovat, aby alespoň z části odčinil předcházející zlé skutky a zlomil jeho pýchu nad úspěchy v černé magii.

Podobně zavádějící může být takto pojatá představa v případě obětí totalitních režimů. To, že někdo skončil svůj život v koncentráku, ještě neznamená, že šlo u něj o vyrovnání karmy z minula. To bychom jen odmítali vidět druhou stránku věci, totiž dobrovolné („svobodné“ - v mysli naprogramované) agresivní jednání dozorců i tzv. lékařů konajících své zrůdné pokusy na „lidském materiálu“. Vždyť i dr. N. F. Čapek zahynul v koncentračním táboře! Nepřežilo mnoho odpůrců jak hnědého tak rudého režimu, mezi nimiž byli nejen vojáci, ale také kněží, řeholníci a duchovní.

Karmu nelze nahlížet jako trest případně odplatu. Zkusme vidět tento zákon spíše jako princip rovnováhy, kde výchovný aspekt není zanedbatelný. Pokud se člověk pozastaví a zamyslí nad svým životem a změní na základě nepříjemného či traumatizujícího zážitku přístup k životu a ke společnosti, pak takový zásah nebyl zbytečný. Samozřejmě nemusí to probíhat vždycky takto, jsou jedinci, kteří se naopak ještě více zatvrdí a jednají ještě agresivněji a nepřizpůsobivěji, protože jejich mysl je tak plná zloby a vzteku, že na lásku a soucit už tam není místo. Inženýr Elger říkával: To nevádí, že se někdo zatím nezlepšil, bude dále usedat do škamien života, dokud se nezmění. A Houser při téže příležitosti: Příroda má čas.

Jak zákon karmy do všech detailů pracuje je možná nad možností logického uvažování, ale jeho odmítání s odůvodněním, že o svých prohřešcích vůči etice v minulých inkarnacích nic nevím, a že přece nemohu trpět za někoho úplně jiného, svědčí spíše o neochotě vůbec se nad věcí trochu více zamyslet. Nejde o jinou bytost - pouze v jiných souvislostech a s jiným fyzickým tělem.

Jsme tvory až příliš zvědavými, možná i trochu zvědavými, klademe si mnoho nejrůznějších otázek, bohužel si neklademe vůbec, nebo jen zřídka ty správné otázky, které by nás v životě a v duchovním rozvoji a rozhledu posouvaly kousek, kousíček dál. Protože nestačí si jen o těchto věcech něco přečíst, popovídat, zajímat se, když tím ve skutečnosti nežijeme a ani nejsme ochotni žít. K čemu může být tak asi dobrá informace, že se znovu inkaroval Komenský či Masaryk? Ovšem právě takové informace lidé hltají s očima navrch hlavy, ale co udělají sami? - Většinou neudělají vůbec nic.

A přitom je tak důležité, abychom alespoň nezvětšovali svou karmickou zátěž a je lhostejno jestli k tomu budeme zpočátku využívat Mojžíšova desatera, jamy – nijamy či mettabhavany. Je potřeba vlastním aktivním úsilím vytvářet vnitřní „kontrolní systémy“, které nás zavčas upozorní na nevhodné způsoby myšlení a cítění. Pokud získáme kontrolu nad myšlením, dostáváme pod kontrolu i své jednání. Bez pravidelných koncentračních a meditačních cvičení a tím rozvíjení schopnosti vlastní koncentrace se nedostaneme z místa. Ze cvičení vyplývá předně ztišení mysli, a ztlumení rozháranosti citů a vášní a dále jasnější a ostřejší pozornost. Bdělá pozornost nám pak poodhalí co všechno ukrývá naše podvědomí. Snažme se aktivně vytvářet větší prostor míru, vyrovnanosti a přijímání všeho s nadhledem a láskou.

Josef Hepp

CO JE TO „NÁBOŽENSTVÍ MOUDROSTI“?

Pod tímto rámcovým označením byla v „Náboženské společnosti československých (nyní českých) unitářů“, dále v „Lidové univerzitě“ v Městské knihovně v Praze a i v několika dalších institucích přednesena řada promluv. Poněvadž ne všichni zájemci o necírkevní nedogmatické duchovní dění v naší vlasti jsou s tímto termínem seznámeni, rozhodl jsem se – jakožto jeho dobrovolný laický kazatel – napsat tento vysvětlující článek.

Hlásané „Náboženství Moudrosti“ je míněno jako český příspěvek k rozvoji celosvětového necírkevního nedogmatického a vědě blízkého univerzálního náboženství budoucnosti, které se - díky literárním aktivitám duchovně pokrokových myslitelů v různých zemích - začíná ve světě rozvíjet (zatím převážně v západních zemích a v Indii). Napřed si objasníme původ jeho českého názvu. Zakladatelé a tvůrci rozvoje „Náboženské společnosti československých unitářů“ (Dr. Norbert Fabián Čapek a Dr. Karel Hašpl) se snažili takový typ moderního náboženství hlásat. To bylo založeno mj. na přesvědčení o existenci neosobního božství - Absolutna. Poněvadž přitom nechtěli užívat různá stará jména osobních Bohů (jakými jsou např. Brahma, Jahve, Bůh-Otec či Alláh), užívali někdy i termín „Nejvyšší Moudrost“. A právě od tohoto termínu byl odvozen název „Náboženství Moudrosti“. Jeho rozvíjení by chtělo přispět ke splnění známého Nostradamova proroctví o tom, že počátek třetího milénia lidstvu takové náboženství přinese.

Co bylo v tomto směru již vykonáno (zejména na půdě Unitarie)? Především jsem v období krátce před „sametovou revolucí“ (tj. před listopadem 1989) a ihned po ní (ale i později) přednesl na toto téma desítky promluv. Dále nakladatelství Unitaria vydalo v roce 1990 dva typy skript: (1) „Etika duchovně vyspělého člověka“ (v rozsahu 27 cyklostylovaných stran A4) a (2) „Přiblížení. (Úvod do Náboženství Moudrosti)“ (tj. dva cyklostylované sešity o celkovém rozsahu 53 stran A4); obě tato skripta jsou již rozebrána. V roce 1992 vydalo naše nakladatelství knížku o rozsahu 219 stran, nazvanou „Sádhaná – duchovní cesta“. Proč byla vydána? Každé náboženství, hodné tohoto označení, musí podávat svou doktrínu (tj. „nauku“, nikoliv „dogma“) přinejmenším dvojím způsobem: (1) Tím nejjobecnějším - určeným širokým vrstvám většiny lidí, kterým dostačuje intelektuální seznámení se s hlavními tézemi a kteří přijímají náboženské učení prostřednictvím víry - je způsob, založený na pasivním seznamování se s náboženským učením slovesnou formou, tj. promluvami a literaturou. (2) V každém náboženství však existuje menší skupina stoupenců, kterým nestačí jen pasivní rozumové seznámení nebo samotná víra, protože se chtějí k transcendentním oblastem a hlubšímu pochopení Pravdy přiblížit také aktivním vlastním snažením a vlastním poznáním (sledováním duchovní cesty, duchovními cvičeními na základě mystiky, různých jógických škol, zazenu, či různých meditačních praktik, doporučených duchovními učiteli – gurui). A právě pro tuto skupinu lidí byl určen třetí svazek skript formou knížky „Sádhaná - duchovní cesta“. Ta v první polovině podrobně popisuje řadu meditací a kontemplací, vedoucích poutníka na duchovní cestě z labyrintu světa do ráje srdce. V druhé polovině pak ho vede zasvěceně (s již nabytou určitou

moudrostí) zpět z ráje srdce do aktivit v labyrintu světa. Tato knížka je dosud levně k dostání v sekretariátu Unitarie v Praze na Starém Městě v Karlově ulici č. 8, I. p.

Jako další literární příspěvek byla v r. 1996 vydána a mezi zájemci v Unitarii zdarma kolportována 150-stránková knížka (preprint), nazvaná „Náboženství Moudrosti“, která podrobně rozvádí ideje tohoto duchovního učení. Na ní v roce 1998 navázal preprint větší 313-stránkové brožury, vydaný jen ve velmi malém rozsahu a nazvaný „Filozofie Náboženství Moudrosti“. Jednotlivé výtisky této další knížky byly zdarma rozeslány do všech tehdejších obcí „Náboženské společnosti českých unitářů“. V tomto spisu jsou ideje tohoto našeho duchovního učení zasazeny do rámce světové filozofie a v tomto duchu podrobně komentovány. Obě tyto knížky však již nejsou dostupné, nalézají se jen v knihovnách unitářských obcí. Autorem všech výše zmíněných spisů (skript i preprintů) je autor tohoto článku.

Jaký je obsah nauk „Náboženství Moudrosti“? Ty v dnes předkládaném krátkém článku samozřejmě nemohou být podrobně popisovány. Pro ilustraci je však možné uvést jejich stručný výčet. Doktrína tohoto učení sestává především z těchto dílčích tézí: (A) Nauka o jediném Bohu – prapodstatě všeho. (B) Nauka o jednotném Zákonu, řídícím veškeré dění. (C) Nauka o duchovním základu, vzniku a vývoji opakujících se vesmírů. (D) Nauka o duchovním základu, vzniku a vývoji Země, života na ní a člověka. (E) Nauka o zániku vesmíru a života na Zemi. (F) Nauka o duchovním základu přírody a duchovních vztazích k ní. (G) Nauka o prapodstatě člověka, jeho božském „Vyšším Já“ a lidském „nižším já“. (H) Nauka o správném životě: etika a morálka. (I) Nauka o svědomí a o hříchu. (J) Nauka o víře v Boha, lásce k Němu a o správné modlitbě (tj. o meditaci a kontemplaci). (K) Nauka o spáse nepřipoutaností a osvícením. (L) Nauka o smyslu života. (M) Nauka o správném vztahu k jiným náboženstvím a filozofiím a o zásadě náboženské a názorové svobody. (N) Nauka o duchovních učitelích, zřecích (rišiech), guruech, prorocích, avatarech a mesiáších. (O) Nauka o Slunci jako nejvhodnějším symbolu postmoderního náboženství. (P) Nauka o způsobech vyznávání našeho postmoderního náboženství. (Q) Nauka o smrti, formách posmrtného přežívání a o znovuzrozdání. - Tyto nauky jsou v našich skriptech podrobně rozváděny a komentovány. Externí zájemci mohou o tomto učení nalézt informace na internetu a články, které je zaujaly, si okopírovat. Internetová adresa pod heslem „Náboženství Moudrosti“ je: <http://sweb.cz/mikes.otakar>. Na této adrese toto učení splynulo se „Sdružením pro rozvoj duchovního odkazu Alberta Einsteina“.

V úvodních odstavcích tohoto dnes předkládaného článku bylo řečeno, že „Náboženství Moudrosti“ chce být českým příspěvkem k literárním přínosům řady světových myslitelů, jejichž tvorba přispívá k aktivitám sice nijak neorganizovaným, avšak směřujícím v celku k rámcovým ideám nedogmatického, necírkevního, vědě blízkého univerzálního náboženství budoucnosti, které se má během třetího milénia postupně vyvinout. Přitom si nepředstavujeme, že bude nějakým způsobem formálně shrnuto do nějakého kánonického spisu (i když pokusy o to samozřejmě nelze vyloučit), nýbrž že souhrn jednotlivých příspěvků na celém světě vytvoří jakýsi kadlub, z něhož si bude každý zájemce vybírat ty dílčí nauky, které ho budou zajímat a spojí si je v jakousi vlastní verzi duchovního učení. Považuji za účelné na závěr tohoto článku uvést soupis těch zahraničních vědecky i duchovně orientovaných myslitelů, kteří do tohoto kadlubu doposud přispívali a přispívají. Jsou to: Paul Brunton, Ralph Waldo Emerson, Albert Einstein, Chalil Gibran, Piere Teilhard

de Chardin, Carl Gustav Jung, Oliver Lodge, Šri Ramana Mahářiši, Prentice Mulford, Romain Rolland, Albert Schweitzer, Rabindranáth Thákur, Ralph Waldo Trine, Svami Vivekananda a řada jiných zahraničních myslitelů. V naší vlasti již před půl stoletím zahájili systematickou práci v tomto smyslu zakladatelé Unitarie Dr. Norbert Fabián Čapek, Dr. Karel Hašpl a jejich následovníci. Jeden z pokusů o současné rozvíjení snah o postmoderní duchovní učení tohoto typu je právě popisované „Náboženství Moudrosti“. I když pokus o soupis přispěvatelů do zmíněného kadlubu univerzálního náboženství budoucnosti určitě není úplný, přesto snad tento článek získá mezi pokrokově duchovně orientovanými zájemci další přívržence jeho postmoderního rozvíjení.

Ing. Dr. Otakar Mikeš, DrSc.

Jiří Hort:

Jarní večer

Když zapadlo Slunce ohromující,
pak otevřu okno do tiché noci,
a všude se třese tušení jara.
Srdce se nadýchalo kořených vůní
a blouzní...
Ještě se nechce líbat.
Písně se spřádají v šeru.
Máš chuť na čerstvé třešně
jež nikdy nevzbudí vášně
a přejde do noci tichými kroky.

ČÍ JE BŮH? aneb Bůh a zeď

Jistý muž pořádal párty a k jednomu stolu posadil muslima a katolíka, kteří byli známi častými hádkami o náboženskou problematiku. Hostitel jim proto pravil: „Vzhledem k dnešnímu svátku vás zapřísahám před jediným Bohem nad námi, abyste se aspoň dnes nehádali!“ Muslim: „Tak to Ti teda můžu slíbit. Ano, ano! Tak, jakovaže je jediný Bůh nad námi, rozhodně nemám v úmyslu se dnes hádat. A nebudu a nebudu!“ I katolík se souhlasně vyjádřil: „Ano, je jediný Bůh nad námi a ani já nemám v úmyslu se dnes hádat ...“

Po krátké chvíli muslim: „Jo, jo, je to tak lepší - nehádat se, jakovaže není boha kromě Boha a Aláh je jediný bůh na širém světě, který na nás neustále shlíží shora...“ To již katolík nevydržel a začal odporovat: „Tak to teda ne! Náš Bůh je sice jediný bůh na širém světě, ale je to náš Hospodin, nesmírně dobrotivý, milosrdný a laskavý Pastýř, který je všudepřítomný, vševědoucí, vševládoucí...“ A už se dostali „do křížku“ - začala hádka.

Přiběhl moudrý hostitel: „Ale pánové, pánové, nehádejte se! Vždyť s Bohem je to jako se zdí.“ A na jejich nechápavé pohledy začal vysvětlovat: „Budete-li mít dva sousední pozemky a postavíte-li mezi nimi vysokou zeď, tak oba se určitě shodnete, že tato zeď je jediná. Ale muslimové z jižního pozemku s mešitou budou tvrdit, že tato zeď je žlutá a celý den na ni svítí Slunce, kdežto katolíci ze severního pozemku s kostelem budou odporovat,

že zeď je zelená a naopak celý den na ni ani nezasvitne Slunce. A obě strany budou mít pravdu!“

A po tomto vysvětlení se původně znesváření pánové na sebe usmáli a nadále se již hádkám vyhýbali.

RNDr. Milan Lustig